

RELIGIÖSA INDIVIDERS INTRESSE FÖR ISRAEL- PALESTINAKONFLIKTEN

Maria Owiredu, Institution för statsvetenskap, Linnéuniversitet
E-post | maria.owiredu@lnu.se

Sammanfattning

Hur ser intresset för Israel-Palestinakonflikten ut bland Sveriges religiösa? Syftet med artikeln är att studera religiösa inställning till Israel-Palestinakonflikten samt deras inställning till Israel och Palestina. Frågeställningarna som besvaras är: *Hur intresserade är religiösa personer av Israel-Palestinakonflikten i Sverige idag? Sympatiserar de religiösa mer med Israel eller med Palestina? Visar vissa grupper (ålder och kön) ett större intresse för konflikten än andra?* Resultatet visar att religiösa människor har ett större intresse för konflikten. Gudstjänstbesökare är mer positivt inställda till Israel än folk i allmänhet samtidigt som gudstjänstbesökare är mindre positiva till Palestina. Äldre människor och män tenderar att vara relativt intresserade av konflikten samt har ofta en relativt positiv inställning till Israel och en mer negativ inställning till Palestina. Resultatet visar sammantaget på ett positivt samband mellan religiositet och intresset för konflikten. Även i inställningen till både Israel och Palestina har religiöst betydelse. Emellertid förklarar religiositet inte mycket av variansen mellan människor med olika intresse för konflikten och olika inställning till Israel och Palestina.

Inledning

Den 10 maj 2021 kunde världen bevittna hur konflikten mellan israeler och palestinier åter bröt ut efter flera år av relativt lugn mellan parterna. Våldsamheterna pågick i elva dagar och avslutades efter att båda Israel och Hamas, med hjälp av Egypten, godkände ett eldupphör (Frenker & Fjellström, 2021; Palm, 2021). Reaktionerna i svensk media lät inte vänta på sig, tidningarna och nyhetsmedier fylldes av rapporter och analyser kring konflikten, samtidigt som världssamfundets ledare upprepade gånger uppmanade parterna att få slut på våldet (Cerulus, 2021; Crowley, 2021). Som ett brev på posten publicerade den kristna tankesmedjan Claphaminstitutet en rapport (Sundeen, 2021), med syfte att identifiera etableringen av en Israelfientlig opinion bland 68-rörelsen – inom svensk kristenhet – under åren 1979-1982. Resultatet visar på att Israel-Palestinakonflikten har varit djupt politiserande inom Svenska kyrkans väggar.

Mycket har förändrats sedan både 68-rörelsens etablerades inom kyrkligheten och i konflikten mellan Israel och Palestina. Det råder fortfarande en avsaknad av fred och under de senaste femtio åren har konflikten avverkat både flera upptrappningar och försök till fredssamtal (se t.ex. Badarin, 2017; Berggren, 2021; Eriksson, 2015; Persson, 2012). Det i sin tur har påverkat hur människor i allmänhet väljer att betrakta konflikten – också bland Sveriges kyrkobesökare. Att frågan fortsätter vara polariserad inom Svenska kyrkan uppdagades återigen hösten 2021 då kyrkomötet – med en knapp majoritet – röstade för att ge kyrkostyrelsen uppdraget att lyfta frågan om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina, samt att utreda om det förekommer apartheid i Israel. Något fjorton biskopar senare tog avstånd från (Alestig, 2021).

Tidigare svenska studier har konstaterat att individers religiositet påverkar synen på Israel-Palestinakonflikten (Bjereld & Hagevi, 2006), vilket också bekräftas i forskning från andra länder (se t. ex. Koplow, 2011; Rynhold, 2015). En del menar till och med att religiositet är en av de mest centrala grunderna till ställningstagande i Israel-Palestinakonflikten (BenLevi et al., 2019). Dock konstateras samtidigt att intresset för konflikten i Sverige minskat över tid, både bland religiösa (Bjereld & Hagevi, 2006), men också bland befolkningen i sin helhet (Bjereld, 2010: 103-104).

Att konflikten, trots ett avsvärande intresse, fortfarande berör och skapar reaktioner i den svenska debatten är svårt att ta miste på, men frågan är i vilken utsträckning och bland vilka grupper konflikten anses intressant? I den här studien ska intresset för konflikten studeras bland religiösa. Frågeställningarna är följande:

- *Hur intresserade är religiösa personer av Israel-Palestinakonflikten i Sverige idag?*
- *Sympatiserar religiösa individer mer med Israel eller med Palestina?*
- *Skiftar intresset för Israel-Palestinakonflikten i olika åldersgrupper och mellan kvinnor och män?*

I följande text kommer ovanstående frågeställningar att besvaras. Först presenteras studiens metodologiska upplägg. Vidare presenteras analysen som uppdelat i två delar. I den första delen

studeras intresset för konflikten och i den andra delen studeras inställningen till Israel och Palestina. Till sist presenteras studiens svar på frågeställningarna med avslutande kommentarer.

Tillvägagångsätt

För att besvara frågeställningarna har data från Surveyinstitutet 2020 (Hagevi, 2020) använts. Undersökningen gjordes under hösten 2020 och besvarades av 1360 personer. Frågorna som ligger till grund för analysen är *Hur intresserad är du i allmänhet av Mellanösternkonflikten mellan Israel och Palestina?* Samt, *I vilken utsträckning är du positiv eller negativ till följande aktörers uppträdande i Mellanösternkonflikten?* Svarspersonerna kunde bland annat ta ställning till två aktörer: Israel och Palestina. Första frågan kunde besvaras med *mycket intresserad* (5), *ganska intresserad* (4), *varken eller* (3), *ganska ointresserad* (2) och *helt ointresserad* (3). Den andra frågan kunde besvaras med *mycket positiv*, *ganska positiv*, *varken eller*, *ganska negativ*, *mycket negativ* samt *ingen uppfattning*. För att tydliggöra presentationen samt resultatet har svarsalternativen till första frågan slagits ihop till 'intresserad', 'varken eller', 'inte intresserad'. I andrafrågan har svarsalternativen slagits ihop till 'positiv', 'varken eller', 'negativ', 'ingen uppfattning'. Vid regressionsanalyserna studeras dock den ursprungliga svarsskalan (med den angivna värdena inom parentes ovan) med ett undantag: de som svarat 'varken eller' eller 'vet inte' har slagits samman och givets mittenvärdet 3. Detta för att inte de som svarat 'vet ej' ska försvåra tolkningen av resultatet.

Utöver enkätfrågorna tillkommer även variabler för att försöka identifiera hur olika grupper ser på konflikten. Variablerna är kön (man-kvinna), ålder (18-85 år), religiös identitet som *kristen*, samt religiöst engagemang. För att identifiera religiösa engagemang användes följande fråga, *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* Varpå *Besökt religiöst möte* nämndes. Undersökningen har gett respondenterna åtta svarsalternativ som löper från *ingen gång* till *varje dag*. I detta fall har svarsalternativen slagits ihop till 'aldrig' (ingen gång), 'sällan' samt 'regelbundet' (minst en gång i månaden).

Vad gäller identifieringen av religiositet har studien valt att främst fokusera på *praktiserandet* av tron i form av gudstjänstbesök (Gustafsson, 2000). Gudstjänstbesök är en religiös aktivitet som främst utövas av kristna vilket tidigare studier visar på (Hagevi, 2021). Att studera praktiserande av religion såsom gudstjänstbesök är inte optimalt då det är fullt möjligt att vara religiös utan att behöva delta aktivt i gudstjänster – eller det omvända. Individen kan också anse att gudstjänstbesök är viktigt, däremot väljer individen att inte gå på gudstjänst, vilket är svårt att utläsa i resultatet. Samtidigt indikerar ett religiöst utövande som gudstjänstbesök vikten av religionen för individen (Bjereld & Hagevi, 2006: 5).

Dessutom inkluderar analysen ibland en variabel som registrerar religiös identitet. Denna variabel är dock problematisk att tolka då en kristen identitet kan vara av kulturell karaktär eller en upplevd tillhörighet utan klara religiösa implikationer. Survey 2020 visar att majoriteten av de svarande har en sekulär identitet, men att 42 procent av respondenterna är kristna, 2 procent muslimer och endast två personer av respondenterna var judar. En klar majoritet av de med

religiös identitet är alltså kristna. Med utgångspunkt i detta har jag därför valt att använda gudstjänstbesök för att identifiera nivå på religiositet.

Vad gäller studiens beroende variabler – intresse av konflikten, samt inställning till Israel och Palestina – så kan dessa problematiseras när de ställs i relation till den pågående debatten. Undersökningen skickades ut 2020, alltså innan den senaste upptrappningen mellan israeler och palestinier, vilket kan påverka resultatet. Det relativt lugna läget i konflikten innebär att respondenterna besvarat frågorna i ett ”vacuum”, dvs. under en tid då massmedia inte aktivt skrev om konflikten, vilket kan ge ett annat utfall på frågorna än om undersökningen ägt rum under en intensiv konflikt mellan Israel och Palestina (Zaller, 1992).¹

Intresse för Israel-Palestinakonflikten

Vid en första genomgång av enkätsvaren visar resultatet att majoriteten av det svenska folket har ett lågt intresse av Israel-Palestinakonflikten. Endast 6 procent är *mycket* intresserade medan 19 procent är *helt ointresserade*. Vid sammanslagning av svarsalternativen visar resultatet att totalt 28 procent är *intresserade* medan 47 procent är *ointresserade* av konflikten. Detta kan jämföras med det generella politiska intresset där hälften av de svarande uppger sig vara mycket eller ganska intresserade av politik. Resultatet bekräftar vad tidigare forskning visar, att intresset för Israel-Palestinakonflikten är relativt lågt, vilket inte bara gäller Israel-Palestinakonflikten utan även intresset för utrikespolitik i största allmänhet (Bergström & Oscarsson, 2014; Bjereld, 2010; 2017: 69; Bjereld & Demker, 2000). När frågan om intresse för Israel-Palestinakonflikten studeras bland de respondenter som säger sig vara kristna visar resultatet att av de kristna är 31 procent intresserade medan 42 procent säger att de inte är intresserade (n= 562).

Vad gäller religiöst utövande i form av gudstjänstbesök visar undersökningen att hela 70 procent aldrig går till gudstjänst medan 24 procent sällan går till gudstjänst och endast 5 procent är regelbundna gudstjänstbesökare. Vid en jämförelse av variabeln ”intresse av Israel-Palestinakonflikten” samt religiöst deltagande i form av gudstjänstbesök visar resultatet att av de som aldrig går till gudstjänst är 49 procent inte intresserade av Israel-Palestinakonflikten (se tabell 1). Anmärkningsvärt är dock att av de som regelbundet går till gudstjänst är 44 procent intresserade av Israel-Palestinakonflikten, vilket är en stor skillnad i jämförelse med befolkningen i stort.²

En annan variabel att studera är ålder. I tabell 1 har åldern delats upp i två kategorier, yngre (18-56) och äldre (57-85).³ Resultatet visar att intresset för konflikten är störst bland de äldre medan

---

¹ Det bör tilläggas att 2020 inte var helt isolerad från händelser i Israel-Palestinakonflikten. Dels pågick ett politiskt omval i Israel vilket var extraordinärt då landet inom loppet av ett år gått till val tre gånger. Dels inleddes neutralitetsavtal mellan Israel och ett antal arabländer kallat Abraham Accord, vilket anses historiska och en del i fredsprocessen (Falk, 2020). Inte sedan Egypten 1979 och Jordanien 1994 har Israel ingått något liknande avtal med en arabstat (Harb, 2020).

² Vid en regressionsanalys visar resultatet att detta samband är signifikant.

³ Då antalet regelbundna gudstjänstbesökare är få i antal finns det ingen möjlighet att dela in ålder i fler kategorier.

yngre är mindre intresserade. Bland yngre är lite drygt en femtedel intresserade av konflikten mellan Israel och Palestina, men bland äldre är det en dryg tredjedel som är intresserad av den. Vid en jämförelse av vilka respondenter som är intresserade av Israel-Palestinakonflikten i relation till både ålder och gudstjänstbesök går det att konstatera att de som är mest ointresserade av konflikten är till största delen unga som aldrig går på gudstjänster, vilket också gäller de äldre som aldrig går på gudstjänst. Av de äldre som regelbundet går på gudstjänst är hela 56 procent intresserade av konflikten vilket är stor skillnad i jämförelse med de yngre, som bara är 26 procent. Intresset är störst hos de som regelbundet går på gudstjänst i förhållande till de som aldrig på går gudstjänst. Det är bara en procentenhet som skiljer mellan de unga som sällan går på gudstjänst och de som regelbundet går på gudstjänst.

Tabell 1. Hur intresserad är du i allmänhet av konflikten mellan Israel och Palestina? Efter svar på frågan: Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Besökt religiöst möte (procent).

Gudstjänstbesök		Yngre	Äldre	Total %	Kvinna	Man	Total %
Aldrig	Intresserad av I-P konflikten	19	35	26	21	31	26
	Varken eller	26	24	25	28	23	25
	Ointresserad av I-P konflikten	55	41	49	51	47	48
	Summa procent	100	100	100	100	101	99
	<i>Samtliga antal svarande</i>	<i>526</i>	<i>404</i>	<i>930</i>	<i>444</i>	<i>486</i>	<i>930</i>
Sällan	Intresserad av I-P konflikten	27	32	29	17	42	29
	Varken eller	24	30	27	28	25	27
	Ointresserad av I-P konflikten	49	39	45	55	33	45
	Summa procent	100	101	101	100	100	101
	<i>Samtliga antal svarande</i>	<i>185</i>	<i>135</i>	<i>320</i>	<i>171</i>	<i>149</i>	<i>320</i>
Regelbundet	Intresserad av I-P konflikten	26	56	44	36	51	44
	Varken eller	30	24	27	27	26	27
	Ointresserad av I-P konflikten	44	20	30	36	23	29
	Summa procent	100	100	101	99	100	100
	<i>Samtliga antal svarande</i>	<i>27</i>	<i>41</i>	<i>68</i>	<i>33</i>	<i>35</i>	<i>68</i>
Samtliga	Intresserad av I-P konflikten	21	36	28	20	34	28
	Varken eller	26	26	26	28	23	26
	Ointresserad av I-P konflikten	53	39	47	51	42	47
	Summa procent	100	101	101	99	99	101
	<i>Samtliga antal svarande</i>	<i>738</i>	<i>580</i>	<i>1318</i>	<i>648</i>	<i>670</i>	<i>1318</i>

Kommentar: Ålder och kön i relation till Gudstjänstbesök samt intresse för konflikten i procent, avrundat uppåt.

När variabeln kön studeras i relation till intresset av konflikten visar resultatet att 34 procent av männen anser konflikten intressant, medan bara 20 procent av kvinnorna anser detsamma (se tabell 1). Över hälften (51 procent) av kvinnorna är ointresserade av konflikten, av männen var det endas 42 procent. Läggas gudstjänstvariabeln till visar det att intresset för konflikten hos gudstjänstbesökande män är betydligt större än bland kvinnor. 51 procent av männen som regelbundet besöker gudstjänst är intresserade av konflikten och bara 26 procent bland gudstjänstbesökande kvinnor. Att kvinnor visar ett mindre intresse för konflikter är inget nytt utan har bekräftats i tidigare forskning (se t.ex. Pinker, 2012; Wadendal, 2003).

Sammantaget går att konstatera att regelbundna gudstjänstbesökare och män visar på ett större intresse för Israel-Palestinakonflikten, främst bland de äldre. Skillnaden på de som säger sig vara kristna och befolkningen i allmänhet är dock inte så stor.

Vid en regressionsanalys av fyra variabler – besökt gudstjänst, religiös identitet, ålder samt kön – ser vi att samtliga variabler visar signifikanta effekter på intresset för Israel-Palestinakonflikten, förutom religiös identitet (se tabell 2, modell 3). Vi kan också konstatera att variablerna tillsammans endast förklarar 5 procent ($R^2 = 0,050$) av variansen i intresset för Israel-Palestinakonflikten.

Tabell 2. Effekter på intresset för konflikten mellan Israel och Palestina (standardiserade OLS estimat).

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Besökt Gudstjänst (regelbundet)	0,096***	0,076***	0,078***
Religiös identitet (kristen)		0,076***	0,032
Ålder (gammal)			0,157***
Kön (Kvinna)			0,119***
Konstant	3,363***	3,431***	4,086***
n	1306	1306	1306
R ² (justerad)	0,008	0,013	0,050

Kommentar: Fråga: *Hur intresserad är du i allmänhet av konflikten mellan Israel och Palestina?* Högsta värdet i oberoende variabler inom parentes. Positiva effekter visar att personer med högsta värdet tenderar att vara relativt intresserade av konflikten. Notering för signifikans: *** $p < 0,01$ ** $p < 0,05$ * $p < 0,10$

Stödet till Israel eller Palestina

Så här långt har intresset för konflikten studerats. Följande ska respondenterna inställning till Israel respektive Palestina studeras. För att göra det studeras enkätfrågan *I vilken utsträckning är du positiv eller negativ till följande aktörers uppträdande i Mellanösternkonflikten?* Bland annat nämndes då *Israel* och *Palestina*. Vid en genomgång av samtliga respondenter (se tabell 3) visar resultatet att 33 procent är negativa till Israel, medan endast 10 procent är positiva till Israel. Gällande Palestina är 27 procent negativa och 8 procent positiva. Störst andel har ingen uppfattning vare sig i inställning till Israel eller Palestina (40 procent). Resultatet visar att det är större andel som är både mer negativa till Israel (6 procent jämfört med inställning till Palestina) som positiva (2 procent jämfört med inställning till Palestina). Resultatet är delvis i linje med resultat från tidigare undersökningar gjorda av SOM-institutet (2013; 2006; 2009). En avsevärd skillnad är att den negativa inställningen till både Israel och Palestina har minskat drastiskt i jämförelse med SOM-institutets undersökning från 2009 där över 70 procent var negativa till Israel och över 80 procent var negativa till Hamas. (Bjereld, 2010: 104).

När inställningen till Israel och Palestina i relation till befolkningen i sin helhet studeras (tabell 3), visar resultatet att 10 procent av de svarande är positiva till Israel medan 8 procent är positiva till Palestina, samtidigt är de svarande mer negativ till Israel (33 procent) än Palestina (27 procent). När religiös identitet och inställning till Israel och Palestina analyseras visar

siffrorna att en tredjedel av kristna inte har någon uppfattning och ytterligare en tredjedel är negativa till Israel. Andelen positiva till Israel är tre procentenheter högre än befolkningen i sin helhet (13 procent) (n = 562), medan andelen positiva är en procentenhet mindre (7 procent) (n = 563). De kristna som är negativa är 31 procent för både Israel och Palestina. Även i dessa frågor är skillnaden mellan de som säger sig vara kristna och befolkningen i stort inte så stor.

Tabell 3. Inställning till Israel och Palestina efter gudstjänstbesök samt efter gudstjänstbesök uppdelat på ålder och kön (procent).

Gudstjänstbesök		Inställning Israel			Inställning Palestina			Inställning Israel			Inställning Palestina		
		Yngre	Äldre	Samtliga	Yngre	Äldre	Samtliga	Kvinna	Man	Samtliga	Kvinna	Man	Samtliga
Aldrig	Positiv	7	9	8	8	8	8	4	11	8	8	8	8
	Varken eller	15	18	16	22	24	23	15	17	16	21	25	23
	Negativ	32	35	34	23	29	26	28	39	34	16	34	26
	Ingen uppfattning	46	38	42	47	39	43	53	33	42	55	33	43
	Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Samtliga antal svarande</i>		<i>518</i>	<i>401</i>	<i>919</i>	<i>521</i>	<i>399</i>	<i>920</i>	<i>437</i>	<i>482</i>	<i>919</i>	<i>437</i>	<i>483</i>	<i>920</i>
Sällan	Positiv	12	9	11	10	9	10	4	19	11	8	12	10
	Varken eller	15	27	19	22	29	25	16	23	19	22	28	15
	Negativ	34	31	33	28	29	28	25	41	33	15	43	28
	Ingen uppfattning	40	33	37	41	33	37	56	16	37	56	17	37
	Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Samtliga antal svarande</i>		<i>185</i>	<i>136</i>	<i>119</i>	<i>185</i>	<i>136</i>	<i>321</i>	<i>171</i>	<i>150</i>	<i>321</i>	<i>171</i>	<i>150</i>	<i>321</i>
Regelbundet	Positiv	26	31	29	0	7	4	24	33	29	9	0	4
	Varken eller	19	21	20	19	39	31	9	31	20	21	40	31
	Negativ	26	36	32	52	42	46	36	28	32	40	51	46
	Ingen uppfattning	30	12	19	30	12	19	30	8	19	30	9	19
	Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Samtliga antal svarande</i>		<i>27</i>	<i>42</i>	<i>69</i>	<i>27</i>	<i>41</i>	<i>68</i>	<i>33</i>	<i>35</i>	<i>69</i>	<i>33</i>	<i>35</i>	<i>68</i>
Samtliga	Positiv	9	10	10	8	8	8	5	14	10	8	8	8
	Varken eller	15	20	17	22	26	24	15	20	17	21	27	24
	Negativ	33	34	33	25	29	27	28	39	33	17	37	27
	Ingen uppfattning	44	33	40	45	36	41	53	28	40	54	28	41
	Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Samtliga antal svarande</i>		<i>730</i>	<i>579</i>	<i>1309</i>	<i>733</i>	<i>576</i>	<i>1309</i>	<i>641</i>	<i>668</i>	<i>1309</i>	<i>641</i>	<i>668</i>	<i>1309</i>

Kommentar: Frågor: I vilken utsträckning är du positiv eller negativ till följande aktörers uppträdande i Mellanösternkonflikten? Israel [eller] Palestina, Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Besökt religiöst möte?

När inställning till Israel och Palestina studeras med variabeln gudstjänstbesök visar resultatet att av de som är regelbundna gudstjänstbesökare är större andel positiva till Israel än i befolkningen som helhet, 29 procent jämfört med 10 procent. Detta är en markant skillnad.

Gällande Palestina är det bara 4 procent jämfört med 8 procent av regelbundna gudstjänstbesökare som är positiva. 32 procent är negativa till Israel medan hela 46 procent är negativa till Palestina, alltså är en större procent bland gudstjänstbesökarna negativa till Palestina än befolkningen i sin helhet.

Vid uppdelning av ålder kan konstateras av de äldre som är regelbundna gudstjänstbesökare är 31 procent positiva till Israel medan bara 7 procent är positiva till Palestina. Bland de yngre gudstjänstbesökarna var hela 26 procent positiva till Israel medan ingen var positiv till Palestina.⁴ Av regelbundna gudstjänstbesökare är den yngre gruppen också mest negativa till Palestina (52 procent) vilket är dubbelt så många jämfört med samtliga svarande (25 procent).

Jämförelsen mellan kvinnor och män visar att majoriteten av kvinnor hos befolkningen i stort inte har någon uppfattning av vare sig Israel eller Palestina (endast 5 procent är positiva till Israel och 8 procent positiva till Palestina). Männerna har dock en tydligare uppfattning, 14 procent av männen är positiva till Israel och 8 procent är positiva till Palestina. De flesta svenskar är mer negativa till Israel och Palestina än positiva. När gudstjänstbesök beaktas visar det att både män och kvinnor är mer positiva till Israel än Palestina bland regelbundna gudstjänstbesökare: 24 procent av de kvinnorna som regelbundet besöker gudstjänst är positiva till Israel och 33 procent av männen. Inställningen till Palestina ger ett annat resultat. Bara 9 procent av kvinnor som regelbundet går till gudstjänst är positiva medan 0 procent av männen är positiva. Av kvinnor som regelbundet går på gudstjänst är 36 procent negativa till Israel och 40 procent negativa till Palestina medan 28 procent av männen var negativa till Israel och över hälften av männen var negativa (51 procent) till Palestina. Sammantaget kan konstateras att av de som regelbundet besöker gudstjänst är männen avsevärt mer positiva till Israel än kvinnor, samtidigt är männen också mer negativa till Palestina.

Tabell 4. Effekter på intresset för konflikten mellan Israel och Palestina (standardiserade OLS estimat).

	Israel			Palestina		
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Besök Gudstjänst (regelbundet)	0,071**	0,051*	0,051*	0,110***	0,097***	0,097***
Religiös identitet (kristen)		0,076***	0,075**		0,049*	0,043
Ålder (gammal)			0,004**			0,028
Kön (Kvinna)			0,014			0,177
Konstant	3,379***	3,432***	3,428***	3,247***	3,218***	3,015***
n	1298	1298	1298	1298	1298	1298
R ² (justerad)	0,004	0,009	0,008	0,011	0,013	0,044

Kommentar: Fråga: I vilken utsträckning är du positiv eller negativ till följande aktörers uppträdande i Mellanösternkonflikten [Israel], [Palestina]? Högsta värdet i oberoende variabler inom parentes. Positiva

⁴ Sambandet mellan inställning till Israel och regelbundna gudstjänstbesök är signifikant men kan vara förklara en del av variansen till denna inställning ($b=0,200$, $p<0,01$, $R^2=0,026$). Också i inställningen till Palestina finns det ett signifikant samband, men förklaringsfaktorn är mindre ($b=0,069$, $p<0,05$, $R^2=0,003$).

---

effekter visar att personer med högsta värdet tenderar att vara relativt intresserade av konflikten. Noteringar för signifikans: *** $p < 0,01$ ** $p < 0,05$ * $p < 0,10$.

Vid en regressionsanalys av inställningen till Israel i relation till variablerna gudstjänstbesök, religiös identitet, ålder och kön (se modell 3 i tabell 4) visar resultatet på signifikanta positiva effekter på inställning till Israel från kristen identitet, ålder och kön. Genom att jämföra modell 1 och 2 i tabell 4 framgår att regelbundna gudstjänstbesökare förlorar sin signifikanta effekt på israelopinionen från modell 1 när kristen identitet inkluderas i modell 2. Utifrån detta är det rimligt att anta att den signifikanta positiva effekten från regelbundna gudstjänstbesökare i modell 1 beror på gudstjänstbesökare med kristen identitet. Vid motsvarande regressionsanalys om inställning till Palestina erhålls signifikanta effekter från gudstjänstbesök, ålder och kön, men inte från religiös identitet. Vad gäller palestinaopinionen spelar inte kristen identitet samma roll som för israelopinionen. Variabler förklarar tillsammans bara 1 procent av variansen i inställningen till Israel ($R^2=0,008$). Motsvarande förklarad variant är lite mer vad gäller inställningen till Palestina: 4 procent ($R^2=0,044$). Även om det finns signifikant korrelation förklarar inte variablerna mycket av variationen i åsikterna.

Slutsatser

Artikeln har studerat intresset för Israel-Palestinakonflikten samt inställning till Israel och Palestina bland religiösa människor i Sverige. Detta har gjorts genom att studera gudstjänstbesök och religiös identitet samt variabler som ålder, kön och religiös identitet.

Resultatet av analysen visar att en majoritet av befolkningen har ett lågt intresse av konflikten mellan Israel och Palestina, vilket redan befintliga studier bekräftat (Bjereld, 2017: 69). Intresset bland religiösa människor avsevärt högre vilket också bekräftas av tidigare svenska studier (Bjereld & Hagevi, 2006). Andra studier menar till och med att religiositet är en av de mest centrala anledningarna till ställningstagande i Israel-Palestinakonflikten (se t.ex BenLevi et al., 2019), vilket analysen indikerar, dock går det inte att bekräfta eftersom inga andra variabler har studerats.

Regelbundna gudstjänstbesökare är mer intresserade av konflikten än de som aldrig besöker kyrkan. I gruppen som regelbundet besöker kyrkan är nästan hälften intresserade av konflikten vilket är avsevärt högre än befolkningen i sin helhet. Resultatet visar också att äldre människor har större intresse för konflikten. Av de äldre regelbundna gudstjänstbesökarna är 56 procent intresserade av konflikten. Kvinnor är i regel mindre intresserade av konflikten än män, också bland religiösa. Däremot har människor med kristen identitet inte nämnvärt annorlunda intresse för konflikten än befolkningen i stort.

Att den äldre generationen visar ett större intresse kan ha fler förklaringsfaktorer men den kanske vanligaste förklaring är att de själva upplevt andra världskriget eller efterkrigstiden och därmed har egna minnen – som exempelvis judeförföljelsen i Europa – samt åren som följde efter Israels etablerande som stat 1948 och de därefter frekventa krigen.

När analysen vidare studerar respondenterna positiva/negativa inställning till Israel och Palestina i relation till gudstjänstbesök är bilden ännu tydligare. Hela 29 procent av de som regelbundet går på gudstjänst är positiva till Israel (jämfört med 10 procent generellt). Samtidigt är de gudstjänstbesökare som är positiva till Palestina ytterst få (3 procent jämfört med 8 procent generellt). Även i detta fall är skillnaderna mindre mellan människor med och utan kristen identitet. Ändå resulterar förekomsten av en kristen identitet bland regelbundna gudstjänstbesökare till en relativt positiv inställning till Israel.

Av regelbundna gudstjänstbesökare var hela 31 procent av den äldre generationen positiva till Israel medan endast 7 procent var positiva till Palestina. Av de yngre regelbundna gudstjänstbesökarna var 52 procent negativa till Palestina och ingen positiv, medan lika stor andel i denna grupp – 26 procent – var positiva eller negativa till Palestina. Män som gick regelbundet på gudstjänst var klart mer negativa till Palestina än kvinnor: 0 procent av män som besökte gudstjänst regelbundet var positiva till Palestina, medan 24 procent av kvinnorna som regelbundet besökte gudstjänst var positiva till Palestina. Bland kvinnor som besökte gudstjänst regelbundet var en fjärdedel positiva till Israel medan en något större andel bland regelbundna gudstjänstbesökande män – en tredjedel – var positiva till Israel. Det är noterbart att en majoritet av de kvinnor som regelbundet besökte gudstjänst uppgav sig inte ha någon uppfattning om Israel eller Palestina. Bland samtliga kvinnor var det något mer vanligt att ha en negativ inställning till Israel (28 procent) än Palestina (17 procent), medan det bland män var lite drygt en tredjedel som hade en negativ inställning till Israel och Palestina.

Vilka slutsatser kan då dras av detta? Mot bakgrund av resultatet blir besvarandet av analysens frågeställningar följande.

Hur intresserade är religiösa personer av Israel-Palestinakonflikten i Sverige idag?

Bland de religiösa i Sverige kan konstateras att intresset för Israel-Palestinafrågan är större än hos befolkningen i allmänhet.

Sympatiserar religiösa individer mer med Israel eller med Palestina?

Resultatet visar att regelbundna gudstjänstbesökare är mer positiva till Israel än befolkningen i allmänhet samtidigt som de också är mest negativa till Palestina, vilket kan tolkas som starka sympatier för Israel. Detta gäller främst gudstjänstbesökare med kristen identitet.

Skiftar intresset för Israel-Palestinakonflikten i olika åldersgrupper och mellan kvinnor och män?

Bland regelbundna gudstjänstbesökare är gruppen äldre människor mest intresserade av konflikten. En jämförelse mellan kvinnor och män som regelbundet besöker gudstjänst visar att män har både större intresse och tydligare inställning till Israel och Palestina än kvinnor. Män som regelbundet går i kyrkan är mer positiva till Israel, på samma gång är de också mest negativa till Palestina. De kvinnor som går regelbundet på gudstjänst är dock mer intresserade av konflikten än andra kvinnor. Om vi inte beaktar gudstjänstbesök är en övervägande andel av både män och kvinnor mer negativa än positiva till Israel, men det samma gäller även kvinnors

inställning till Palestina. Äldre människor och män visar ett extra stort intresse för konflikten i Mellanöstern och en stor andel män har åsikter om Israel. Äldre människor är också mest positiva till Israel.

Även om resultatet visar att religiositet har signifikanta samband med intresset för konflikten samt mellan Israel och Palestina samt inställningen till dessa två parter i konflikten förklarar dessa variabler inte mycket av variationen i dessa åsikter mellan människor.

Resultaten – som jag ser det – öppnar därmed upp för fler frågor där religiöst utövande i form av gudstjänstbesök kan utvecklas. Dels kan fler variabler inkluderas för att vidga olika former av religiositet. Dels kan identifiering av religiös trosinriktning inom kristenheten (såsom protestant, katolik, ortodox) och trossamfund (Svenska kyrkan eller frikyrka) skapa ytterligare förklaringsfaktorer till att tolka resultatet och vidare analysera om de religiösa grupperna har skilda åsikter. För att helt komma till rätta med dessa frågor krävs ytterligare forskning.

Referenser

- Alestig, I. (2021, 30 november). Alla 14 biskopar tar avstånd från kyrkomötets beslut. *Dagen*, (hämtad 7 december 2021, <https://www.dagen.se/nyheter/2021/11/30/samtliga-biskopar-tar-avstand-fran-kyrkomotesbeslut-om-israel/>).
- Badarin, E. (2017). Palestine A Protracted Peacebuilding Process. *Confl ict and Society: Advances in Research* 3, 227–245. <https://doi.org/doi:10.3167/args.2017.030116> (Reprint Upplaga)
- BenLevi, R., Cavari, A., & Terris, L. (2019). Global public opinion toward Israel: mapping and assessing the determinants of public attitudes in 45 countries. *Israel Affairs*, 25(6), 1006-1025. <https://doi.org/10.1080/13537121.2019.1670442> (Reprint Upplaga)
- Berggren, J. (2021). *Den perfekta konflikten : Israel-Palestinafrågan inifrån*. Lund : Historiska media.
- Bergström, A., & Oscarsson, H. (2014). *Mittfåra och marginal. SOM undersökningen 2013*. Ale Tryckteam, Bohus.
- Bjereld, U. (2010). Utrikespolitiken och den svenska valrörelsen In S. Holmberg & L. Weibull (Eds.), *Nordiskt ljus*. SOM-Institutet.
- Bjereld, U. (2017). Utrikedpolitisk opinion i Sverige. In D. Brommesson & A.-M. Ekengren (Eds.), *Sverige i världen* (pp. 65-77). Gleerups utbildning AB.
- Bjereld, U., & Demker, M. (2000). Foreign Policy as Battlefield: A Study of National Interest and Party Motives. *Scandinavian Political Studies*, 23(1), 17-36. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.00029> (Reprint Upplaga)
- Bjereld, U., & Hagevi, M. (2006). Religiositet och opinion om konflikten I Mellanöstern. *Tro & Liv*. (Reprint Upplaga)
- Cerulus, L. (2021, 16 maj). EU foreign ministers to discuss Israel-Palestine conflict on Tuesday. *Politico*, (hämtad 13 september 2021, <https://www.politico.eu/article/israel-palestine-conflict-europe-foreign-ministers/>).
- Crowley, M. (2021, 11 maj). Violence in Israel Challenges Biden’s ‘Stand Back’ Approach. *The New Your Times*, (hämtad 13 september 2021, <https://www.nytimes.com/2021/05/11/us/politics/biden-israel-palestinians.html>).
- Eriksson, J. (2015). *Small-State Mediation in International Conflicts - Diplomacy and Negotiation in Israel-Palesine*. I.B. Tauris & Co. Ltd.

- Falk, O. (2020). The Middle East Accords: an Israeli Perspective.(Abraham Accords). *American diplomacy*, 1-9. (Reprint Upplaga)
- Frenker, C., & Fjellström, A. (2021, 20 maj). Eldupphör i konflikten mellan Israel och Hamas. *SVT Nyheter*, (hämtad <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/israels-sakerhetskabinett-sager-ja-till-vapenvila-i-gaza>).
- Gustafsson, G. (2000). *Tro, samfund och samhälle : sociologiska perspektiv* (Rev. och utvidgad uppl.. ed.). Örebro : Libris.
- Hagevi, M. (2020). Survey 2020: Teknisk rapport. *SurveyJournalen*, 7(1), 26-50. (Reprint Upplaga)
- Hagevi, M. (2021). Utan egen erfarenhet av kyrkor: Om församlingens omvärld. In M. Ekedahl (Ed.), *Livshjälp i en orolig tid: själavård i forskning och beprövad erfarenhet* (pp. 169-201). Libris.
- Harb, I. K. (2020). The Middle East Accords: An Arab Perspective.(Abraham Accords). *American diplomacy*, 1-6. (Reprint Upplaga)
- Holmberg, S., Weibull, L., & institutet, S. O. M. (2007). *Det nya Sverige : trettiosju kapitel om politik, medier och samhälle : SOM-undersökningen 2006*. Göteborg : SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Koplow, M. J. (2011). Value Judgment: Why Do Americans Support Israel? *Security studies*, 20(2), 266-302. <https://doi.org/10.1080/09636412.2011.572690> (Reprint Upplaga)
- Palm, J. (2021, 11 maj). Experten: ”En dålig film som spelas upp igen”. *Svd*, (hämtad <https://www.svd.se/experten-en-dalig-film-som-spelas-upp-igen>).
- Persson, S. (2012). *Palestinakonflikten*. Studentlitteratur AB.
- Pinker, S. (2012). *The Better Angels of our Nature: Why Violence Has Declined* (Reprint ed.). Penguin Books.
- Rynhold, J. (2015). *The Arab-Israeli conflict in American political culture*. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316146729>
- Sundeen, J. (2021). *När teologi blev 86-ideologi - Etableringen av en Israelfientlig opinion inom svensk kristenhet 1967-1982* (Claphaminstitutet, Issue 5:2021).
- Wadendal, I. (2003, 8 mars). IRAKKRISEN: Kvinnor mer negativa till ett anfall mot Irak. *Dagens Nyheter*, (hämtad 8 december 2021, <https://www.dn.se/arkiv/utland/irakkrisen-kvinnor-mer-negativa-till-ett-anfall-mot-irak/>).
- Zaller, J. (1992). *Nature and Origin of Mass Opinion*. Cambridge University Press. .